

Τράπεζα Θεμάτων Ιστορία Β' Λυκείου

GI_V_IST_0_13863

ΟΜΑΔΑ Α**ΘΕΜΑ 1****1.α.**

(1) Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος, βάζοντας στην κατάλληλη θέση μία από τις ακόλουθες λέξεις (τρεις λέξεις περισσεύουν): Ίσαυροι, Μακεδόνες, ανατολικές, βόρειες, Πέρσες, Άραβες, Κωνσταντινούπολη, Ρώμη.

Οι δύο πρώτοι _____ (Λέων Γ' και Κωνσταντίνος Ε') υπήρξαν οι πρωτεργάτες του κινήματος της Εικονομαχίας. Ιδεολογική βάση του κινήματος αυτού υπήρξαν οι ανεικονικές αντιλήψεις των κατοίκων των _____ επαρχιών. Την περίοδο αυτή η Βυζαντινή αυτοκρατορία αντιμετώπιζε κρίσιμες καταστάσεις: τα πλοία των _____ όργωναν τις βυζαντινές θάλασσες και λεηλατούσαν ακτές, νησιά και πόλεις. Η εικονομαχική πολιτική των βυζαντινών αυτοκρατόρων βρήκε αντίθετη την εκκλησία της _____ με αρνητικές συνέπειες για τις σχέσεις της αυτοκρατορίας με τη Δύση. Τελικά η Σύνοδος, που συγκλήθηκε στην _____ αποφάσισε την αποκατάσταση των εικόνων.

(μονάδες 5)

Απάντηση: Ίσαυροι, ανατολικών, Αράβων, Ρώμης, Κωνσταντινούπολη

(2) Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με εκείνα της στήλης Β. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Λογοθέτης του Γενικού	α. Αυλάρχης στο Φραγκικό κράτος
2. Τελετή περιβολής	β. Εγίρα
3. Κάρολος Μαρτέλος	γ. Φεουδαρχία
4. Φερδινάνδος Μαγγελάνος	δ. Ευθύνη των οικονομικών
5. Μωάμεθ	ε. Ζ' Οικουμενική Σύνοδος
	στ. Πρώτος περίπλους της Γης
	ζ. Στέψη στη Ρώμη

(μονάδες 5)

Απάντηση: 1-δ, 2-γ, 3-α, 4-στ, 5-β

1.β. Να εξηγήσετε τη σημασία των ακόλουθων ιστορικών όρων: θεοκρατικό κράτος Αράβων, καπνικός φόρος, караβέλα.

(μονάδες 5+5+5=15)

Θεοκρατικό κράτος Αράβων: Το Κοράνιο, το ιερό βιβλίο του Ισλάμ, δεν καθορίζει μόνο τη θρησκευτική συμπεριφορά των πιστών, αλλά και τα καθήκοντα και τους νόμους που πρέπει να τηρούνται από τους πολίτες, τους υπαλλήλους και τους κυβερνώντες. Στο Ισλάμ η θρησκευτική κοινότητα ταυτίζεται με το κράτος, γεγονός που σημαίνει ότι το κράτος είναι **θεοκρατικό**:

- Όποιος παραβιάζει τους ιερούς κανόνες δικάζεται από τον Μουφτή ή τον Καδή (δικαστή) βάσει του Κορανίου.
- Η θρησκευτική δικαιοσύνη δεν διαχωρίζεται από την κοσμική.
- Ο ανώτατος άρχοντας είναι ταυτόχρονα θρησκευτικός και κοσμικός ηγέτης. *(η απάντηση βρίσκεται στη σελ. 17 του σχολικού βιβλίου)*

Καπνικός φόρος: είδος κεφαλικού φόρου, επιβαλλόταν σε κάθε εστία που κάπνιζε, δηλαδή σε κάθε νοικοκυριό (η λέξη «καπνός» όπως και το τζάκι σήμαινε την εστία που καπνίζει, συνεπώς κάθε νοικοκυριό). Στα τέλη του 8^{ου} αι. ο αυτοκράτορας Νικηφόρος Α΄ επέβαλε τον καπνικό φόρο και στους παροίκους των μονών και των ναών καθώς και στα πολυάριθμα φιλανθρωπικά ιδρύματα. *(Η απάντηση βρίσκεται στη σελίδα 24 του σχολικού βιβλίου.)*

καραβέλα: Η караβέλα ήταν ένας νέος τύπος πλοίου, που είχε μεγαλύτερη χωρητικότητα και ταχύτητα και ήταν περισσότερο ασφαλές. Σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν, με την караβέλα οι ναυτικοί μπορούσαν να απομακρύνονται από τις ακτές και να πλέουν στην ανοικτή θάλασσα και στους ωκεανούς. Γενικά, η ναυπήγηση της караβέλας συνέβαλε στην ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας *(η απάντηση βρίσκεται στη σελ. 123 του σχολικού βιβλίου)*

ΘΕΜΑ 2

2.α Πώς διαμορφώθηκαν οι σχέσεις του Βυζαντίου με την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία του Γερμανικού Έθνους επί Όθωνος Α΄;

(μονάδες 12)

Ο αυτοκράτορας Νικηφόρος Φωκάς ακολούθησε με ευλάβεια την πολιτική των προκατόχων του στην Ιταλία για να προστατεύσει τις εκεί βυζαντινές επαρχίες από τους Άραβες και να ενισχύσει τη βυζαντινή επιρροή στη Ρώμη και στα ημιαυτόνομα κρατίδια της κεντρικής Ιταλίας. Μετά τη στέψη του Όθωνος Α΄ ως αυτοκράτορα των

Ρωμαίων (962) και την ίδρυση της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους, τα κρατίδια αυτά έγιναν το μήλο της έριδος μεταξύ του Βυζαντίου και της Γερμανικής Αυτοκρατορίας. Ο Νικηφόρος Φωκάς αρνήθηκε να αναγνωρίσει τον αυτοκρατορικό τίτλο του Όθωνος και απαίτησε την αποχώρησή του από τα βυζαντινά εδάφη που είχαν κατακτήσει πρόσφατα οι Γερμανοί. Από τις πρεσβείες που ανταλλάχθηκαν σπουδαιότερη ήταν αυτή του επισκόπου Κρεμόνας Λιουτπράνδου (968). Οι διαπραγματεύσεις όμως κατέληξαν σε ναυάγιο και ο πρεσβευτής αναγκάστηκε να επιστρέψει άπρακτος στη χώρα του. Οι σχέσεις, πάντως, των δύο αυτοκρατοριών βελτιώθηκαν επί Ιωάννη Τζιμισκή, ιδίως από τότε που ο διάδοχος του Οθωνα Α', ο Όθων Β', έλαβε ως σύζυγο την ανεψιά του βυζαντινού αυτοκράτορα Θεοφανώ. Η Θεοφανώ έφερε στην αυλή των Οθωνιδών τις συνήθειες και τις παραδόσεις του βυζαντινού πολιτισμού. Οι ιταλικές κτήσεις, όμως, χάθηκαν οριστικά για το Βυζάντιο το 1071, όταν τις κατέκτησαν οι Νορμανδοί,

2.β Να εξηγήσετε τον ρόλο που διαδραμάτισε η τυπογραφία στη διάδοση της Αναγέννησης.

(μονάδες 13)

Στη διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού υπήρξε καταλυτική και η συμβολή της τυπογραφίας. Ως τα μέσα του 15^{ου} αι. τα βιβλία ήταν χειρόγραφα και γι' αυτό πολύ ακριβά και σπάνια. Έτσι, όταν ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος από τη Μαγεντία της Γερμανίας χρησιμοποίησε, γύρω στο 1450, κινητά μεταλλικά στοιχεία για την εκτύπωση των βιβλίων, η ανθρωπότητα βρέθηκε μπροστά σε ένα κοσμοϊστορικό γεγονός, την εφεύρεση της τυπογραφίας.

Τα τυπογραφεία εξέδωσαν κατά το 15ο αιώνα 30-35 χιλιάδες βιβλία και το 16ο 150-200 χιλιάδες, ευνοώντας έτσι την πρόσβαση στη γνώση. Η φιλομάθεια όμως του κοινού περιορίστηκε στις πόλεις. Στην επαρχία η πλειονότητα του πληθυσμού παρέμενε αναλφάβητη και μακριά από τις εξελίξεις. Θα χρειαστεί η συνδρομή ενός παρόμοιου κινήματος δύο αιώνες αργότερα, του Διαφωτισμού, για να αφυπνιστούν περισσότερο οι ανθρώπινες συνειδήσεις.

(Η απάντηση βρίσκεται στις σελίδες 120-121 του σχολικού βιβλίου)

Επιμέλεια: Χαιρέτη Αγγελική